

КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА
АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
комунального вищого
навчального закладу «Хортицька
національна навчально-
реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
О.Л. Позднякова
2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(ЗП 1.1.02) Філософія

галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність 073 Менеджмент

Рівень освіти перший (бакалаврський)

2016–2017 навчальний рік

Робоча програма «Філософія» для студентів факультету мистецтва та дизайну першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 Менеджмент

Розробники: Леоценко Дмитро Іванович, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, кандидат філософських наук

Робочу програму схвалено на засіданні соціально-гуманітарних дисциплін протокол факультету реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи

Протокол від 25.04.2017 2017 року № 10

В.о. завідувача кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін Н. В. Руколянська

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		форма навчання	денна
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 Управління та адміністрування (шифр і назва)	Нормативна	
	Спеціальність 073 Менеджмент	Семестр	1-й
Модулів – 2	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Аудиторні години: 34 год.	
Змістових модулів – 2		Лекції: 20 год.	Практичні, семінарські: 14 год.
Загальна кількість годин – 90			Лабораторні: 0 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,18 самостійної роботи студента – 1,09		Самостійна робота 56 год.	
		ІНДЗ: 0 год.	
	Вид контролю: екзамен		

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета навчального курсу: надання знань з філософії як сукупності поглядів на світ в цілому та ставлення людини до цього світу; формування у студентів розуміння філософії як теоретичної основи людського світобачення та сприяння опануванню ними досягнень класичної та сучасної філософії; засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності, сприяння розвитку аналітичного мислення і загальної ерудиції та забезпечення достатнього рівня світоглядно-методологічної культури студентів.

Завдання навчальної дисципліни:

- забезпечити цілісне викладення основних проблем філософії на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного підходу до всієї їхньої сукупності;
- ознайомити студентів із наявними філософськими концепціями, які розкривають плюралізм філософського мислення, що забезпечує можливість їх альтернативного сприйняття;
- сприяти гуманізації освіти через засвоєння досягнень сучасної філософії, інформації про світ в цілому і ставлення людини до цього світу;
- розвиток здібностей до логічного мислення, самостійного аналізу складних явищ суспільного життя, уміння пов'язувати загальнофілософські проблеми з розв'язанням завдань сучасної соціальної практики.

У результаті вивчення дисципліни «Філософія» студенти повинні:

- **знати:** предмет філософії та коло її проблем, етапи розвитку світової філософії, історію виникнення та розвитку вітчизняної філософської думки; розуміти особливості філософського способу мислення, визначення фундаментальних філософських категорій зі сфер онтології, аксіології, праксеології та діалектики; засвоїти головні положення таких розділів філософії, як онтологія та гносеологія;
- **вміти:** критично і творчо мислити, вільно та раціонально оперуючи філософськими категоріями, синтезувати набуті знання з фахових та гуманітарних дисциплін у цілісне світосприйняття; засвоївши специфіку філософського осягнення дійсності, сформувані на основі ґрунтовного знання філософії самостійний стиль мислення; визначати власну позицію й аргументовано відстоювати власне світобачення, застосовуючи набуті філософські знання при аналізі буд-яких аспектів об'єктивної реальності та нагальних проблем сьогодення.

За результатами вивчення дисципліни студенти повинні досягнути таких результатів (компетентностей):

- **світоглядна компетентність:** здатність розуміти й аналізувати світоглядні, соціально та особистісно значущі філософські проблеми;
- **загальнокультурна компетентність:** розуміння базових цінностей світової культури і готовність спиратися на них у своєму особистісному та загальнокультурному розвитку;
- **методологічна компетентність:** здатність до розуміння законів розвитку природи, суспільства та мислення і готовність оперувати цими знаннями у професійній діяльності; володіння культурою мислення, здатністю до аналізу, моделювання, теоретичного та експериментального дослідження;
- **громадянська компетентність:** спроможність займати активну громадянську позицію, приймати рішення та нести за них відповідальність;

- **рефлексивна компетентність:** здатність критично оцінювати свої достоїнства і недоліки, намічати шляхи та обирати засоби розвитку позитивних якостей і усунення недоліків; прагнення до особистісного саморозвитку.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I. Теоретичні питання філософії. Філософія Стародавності та Середньовіччя.

Тема 1. Філософія, коло її проблем та її співвідношення зі світоглядом.

Світогляд і його аспекти та рівні. Історичні типи світогляду. Філософія та її співвідношення зі світоглядом. Об'єкт, предмет та функції філософії.

Тема 2. Основні питання філософії та її основні напрямки.

Проблема «основних питань філософії». Співвідношення матеріального і духовного, матеріалізм та ідеалізм, дуалізм. Колективістський та індивідуалістичний типи світогляду і їх співвідношення.

Тема 3. Методи філософського пізнання. Діалектика та її альтернативи.

Діалектика: первинне значення та її сучасний зміст; принципи «всезагального зв'язку» та «взаємодії». Альтернативи діалектики. Метафізика: зміст поняття та її альтернативність діалектиці як способу мислення. Закон як особливий тип зв'язку. Закон єдності та боротьби протилежностей. Закон взаємного переходу кількісних та якісних змін. Закон заперечення заперечення. Універсальні зв'язки буття: явище та сутність; одиничне та загальне. Структурні зв'язки: частина та ціле; форма та зміст. Зв'язки детермінації: випадковість та необхідність; можливість та дійсність.

Тема 4. Філософія Стародавності.

Загальна характеристика філософії Стародавнього Сходу на прикладах провідних ідей та напрямків філософської думки Стародавньої Індії та Стародавнього Китаю. Антична філософія та своєрідність її розвитку за часів докласичного, класичного та пізньоантичного періодів.

Тема 5. Філософія Середньовіччя та Відродження.

Характерні риси середньовічної філософії та її періодизація. Зміст філософських поглядів представників патристики та схоластики: А. Августин та Ф. Аквінський. Філософський зміст доби Відродження. Гуманізм «південного» Відродження. Натурфілософія та нове природознавство: Л. да Вінчі, М. Кузанський, М. де Монтень, М. Копернік, Дж. Бруно, Г. Галілей. Реформація як складова Відродження, її філософський зміст.

Змістовий модуль II. Теоретичні основи онтології та гносеології. Генеза філософії за доби Нового часу та сьогодення.

Тема 6. Теоретичні основи онтології.

Буття та його філософський зміст. Матерія та її властивості. Форми та способи існування матерії. Свідомість, її властивості та структура. Соціальна природа свідомості.

Тема 7. Гносеологія (епістемологія) – теорія пізнання.

Пізнання як форма духовного освоєння дійсності. Методи пізнання та його рівні. Структура пізнання з точки зору форм відображення. Істина та її критерії. Наука та її функції.

Тема 8. Філософія Нового часу та доби Просвітництва.

Наукова революція XVII ст. та формування нової парадигми філософування. Характерні риси філософії Нового часу. Проблема методу пізнання у філософії Ф. Бекона і Р. Декарта. Емпіризм і раціоналізм. Соціально-політичні погляди філософів Нового часу. Особливості та значення німецької класичної філософії, історичні передумови її виникнення. Теорія пізнання та етичні погляди І. Канта. Філософські ідеї Й. Фіхте та Ф. Шеллінга. Філософська система та діалектика Гегеля. Матеріалізм і гуманізм філософії Л. Фейєрбаха.

Тема 9. Становлення та розвиток філософської думки в Україні.

Розвиток філософської думки за часів Київської Русі. Філософія українського Відродження та Просвітництва. Оригінальність філософської концепції «українського бароко» Києво-Могилянської академії та філософії «кордоцентризму» Г. Сковороди і П. Юркевича. Українська філософія XIX – XX ст.

Тема 10. Сучасна світова філософія.

Плюралізм течій сучасної філософії. Критичний перегляд принципів і традицій класичної філософії кін. XIX – поч. XX ст. Проблема раціонального та ірраціонального. Філософські проблеми психоаналізу. Екзистенціальна філософія (А. Камю, Ж.-П. Сартр, К. Ясперс, Х. Ортега-і-Гассет). Проблема знання і мови у філософії, позитивізм та неопозитивізм. Феноменологія Е. Гуссерля. Герменевтика Г. Гадамера.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем змістових модулів	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		практ.	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль I. Теоретичні питання філософії. Філософія Стародавності та Середньовіччя.						
1. Філософія, коло її проблем та її співвідношення зі світоглядом.	8	4	—	—	—	4
2. Основні питання філософії та її основні напрямки.	9	4	—	—	—	5
3. Методи філософського пізнання. Діалектика та її альтернативи.	9	4	—	—	—	5
4. Філософія Стародавності.	10	—	3	—	—	7
5. Філософія Середньовіччя та Відродження.	10	—	3	—	—	7
Разом за змістовим модулем I	46	12	6	—	—	28
Змістовий модуль II. Теоретичні основи онтології та гносеології. Генеза філософії за доби Нового часу та сьогодення.						
6. Теоретичні основи онтології.	8	4	—	—	—	4
7. Гносеологія (епістемологія) – теорія пізнання	8	4	—	—	—	4
8. Філософія Нового часу та доби Просвітництва.	10	—	3	—	—	7
9. Становлення та розвиток філософської думки в Україні.	8	—	2	—	—	6
10. Сучасна світова філософія.	10	—	3	—	—	7
Разом за змістовим модулем II	44	8	8	—	—	28
Усього	90	20	14	—	—	56

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	2	3	4
1	4	Філософія Стародавності.	3
2	5	Філософія Середньовіччя та Відродження.	3
3	8	Філософія Нового часу та доби Просвітництва.	3

1	2	3	4
4	9	Становлення та розвиток філософської думки в Україні.	2
5	10	Сучасна світова філософія.	3
Усього			14

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	2	3	4
1	1	Опрацювати конспект. Опрацювати матеріал до теми за підручниками і посібниками. Відповісти на контрольні питання. Пояснити відмінності між: – світосприйняттям і світорозумінням; – історичними типами світогляду: міфологічним, релігійним та науковим. З'ясувати взаємозв'язок і розвиток міфології, релігії та філософії.	
2	2	Опрацювати конспект. Опрацювати матеріал до теми за підручниками і посібниками. Відповісти на контрольні питання. Пояснити: – зміст основних питань філософії; – відмінності між основними напрямками філософії; – актуальність питання про співвідношення «колективістської» та «індивідуалістичної» складових світогляду.	
3	3	Опрацювати конспект. Опрацювати матеріал до теми за підручниками і посібниками. Відповісти на контрольні питання. З'ясувати генезу та зміст понять «діалектика» і «метафізика», визначивши їхню альтернативність. Скласти ілюстративні приклади дії законів діалектики. З'ясувати діалектику категорій, що характеризують універсальні зв'язки буття, структурні зв'язки, та зв'язки детермінації.	
4	4	Опрацювати матеріал до теми за підручниками і посібниками. Скласти власний конспект. Скориставшись словниками та енциклопедіями, скласти термінологічний словник до теми. Перевірити власні знання за допомогою питань для самоконтролю.	
5	5	Опрацювати матеріал до теми за підручниками і посібниками. Скласти власний конспект.	

1	2	3	4
		Скориставшись словниками та енциклопедіями, скласти термінологічний словник до теми. Перевірити власні знання за допомогою питань для самоконтролю. Конкретизувати філософський зміст епохи Середньовіччя та доби Відродження. З'ясувати критерії періодизації середньовічної філософії та виокремлення доби Відродження.	
6	6	Опрацювати конспект. Опрацювати матеріал до теми за підручниками і посібниками. Відповісти на контрольні питання. Пояснити: – зміст та специфіку категорії буття; – діалектику основних форм буття; – специфічність свідомості як форми відображення. Підібрати ілюстративні приклади відображення.	
7	7	Опрацювати конспект. Опрацювати матеріал до теми за підручниками і посібниками. Відповісти на контрольні питання. Пояснити діалектику: – складових процесу пізнання (суб'єкта і об'єкта); – чуттєвого та раціонального рівнів пізнання. З'ясувати специфіку наукового пізнання.	
8	8	Опрацювати матеріал до теми за підручниками і посібниками. Скласти власний конспект. Скориставшись словниками та енциклопедіями, скласти термінологічний словник до теми. Перевірити власні знання за допомогою питань для самоконтролю.	
9	9	Опрацювати матеріал до теми за підручниками і посібниками. Скласти власний конспект. Скориставшись словниками та енциклопедіями, скласти термінологічний словник до теми. Перевірити власні знання за допомогою питань для самоконтролю. Пояснити зміст основних особливостей української філософії. Охарактеризувати зміст філософських ідей Г.С. Сковороди.	
10	10	Опрацювати матеріал до теми за підручниками і посібниками. Скласти власний конспект. Скориставшись словниками та енциклопедіями, скласти термінологічний словник до теми. Перевірити власні знання за допомогою питань для самоконтролю. Підготувати есе на тему «Ситуація постмодернізму у філософії»	
Усього			36

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Фронтальна контролююча бесіда, індивідуальне усне опитування, письмове опитування у вигляді контрольної роботи, екзамен.

7. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Кількість балів	ЗМ I	ЗМ II
Практичні (семінарські) заняття (14 б)	8	10
Самостійна робота (6 б)	5	7
Поточний модульний контроль (40 б)	20	20
Підсумковий контроль (екзамен)	30	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою академії	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
1	2	3	4
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	82 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 81 (добре)		
D	64 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 63 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

Перелік питань до екзамену:

1. Світогляд та його аспекти. Філософія та її співвідношення із світоглядом.
2. Рівні світогляду.
3. Історичні типи світогляду.
4. Основні питання філософії. Матеріалізм та ідеалізм.
5. “Колективістський” та “індивідуалістичний” типи світогляду і їх співвідношення.
6. Буття та його філософський зміст.
7. Матерія та її властивості.
8. Форми та спосіб існування матерії. Розвиток та його різновиди.
9. Свідомість та її властивості. Структура свідомості.
10. Соціальна природа свідомості.
11. Проблема пізнання у філософії.
12. Структура знання. Чуттєвий і раціональний рівні пізнання.

13. Істина та її критерії.
14. Теоретичні методи наукового пізнання.
15. Емпіричні методи наукового пізнання. Наука та її роль у суспільстві.
16. Діалектика як теорія і метод філософського пізнання.
17. Метафізика як альтернатива діалектики. Редукція та редукціонізм.
18. Закон та закономірність. Різновиди законів.
19. Закон єдності та боротьби протилежностей.
20. Закон взаємного переходу кількісних і якісних змін.
21. Закон заперечення заперечення.
22. Явище та сутність.
23. Одиничне та загальне.
24. Частина та ціле.
25. Форма та зміст.
26. Випадковість та необхідність.
27. Можливість та дійсність.
28. Характерні риси давньосхідної філософії.
29. Загальна характеристика стихійного матеріалізму докласичної античної філософії.
30. Онтологічні та гносеологічні погляди Демокрита.
31. Загальна характеристика філософії софістів.
32. Зміст філософії Сократа.
33. Філософська система Платона.
34. Філософська система Арістотеля.
35. Загальна характеристика пізньоантичної філософії на прикладі однієї зі шкіл (кінізм, стоїцизм, епікуреїзм).
36. Характерні риси середньовічної філософії, її періодизація та зміст періодів.
37. Релігійна філософія А. Августина та Ф. Аквінського: спільне та відмінне.
38. Філософський зміст доби Відродження.
39. Філософський зміст Реформації.
40. Філософія Ф. Бекона.
41. Філософія Р. Декарта.
42. Філософська система І. Канта.
43. Філософія Й.Г. Фіхте.
44. Філософія Ф. Шеллінга.
45. Філософська система Г. Гегеля.
46. Філософія Л. Фейєрбаха.
47. Розробка аксіологічної проблематики представниками Києво-Могилянської академії.
48. Філософська система Г. Сковороди.
49. Філософія П. Юркевича.
50. Філософський зміст теорії психоаналізу.
51. Філософія позитивізму та неопозитивізму.
52. Філософська герменевтика як один із напрямків сучасної філософії.
53. Феноменологія як різновид сучасної філософії пізнання.
54. Філософія екзистенціалізму як один із напрямків сучасної філософії.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Воловик В. І. Вступ до філософії: Навчальний посібник / Віталій Іванович Воловик. – Запоріжжя: Просвіта, 2002. – 160 с.
2. Губерський Л. В. Філософія: історія, суспільство, освіта: підручник / Губерський Л. В., Кремень В. Г., Ільїн В. В. – К. : ВПЦ «Київський ун-т», 2011. – 591 с.
3. Качуровський М. О. Сучасний курс філософії: Навчальний посібник / М. Качуровський, В. Цикін. – Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2011. – 230 с.
4. Кривуля О. М. Філософія: Навчальний посібник / Кривуля О. М. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 592 с.
5. Лузан А. О. Вступ до філософії: навчальний посібник / Анатолій Олександрович Лузан. – К. : ЦУЛ, 2013. – 135 с.
6. Лузан А. О. Вступ до філософії: навчальний посібник / Лузан А. О., Дементьєва В. В., Бородай А.В. – Краматорськ: ДДМА, 2014. – 300 с.
7. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій / Петрушенко В. Л. – Львів: «Магнолія плюс», 2005. – 506 с.
8. Поцюрко М. Філософія : навч.-метод. посібник / Марія Поцюрко. – Л. : Сполом, 2014. – 277 с.
9. Філософія. Кредитно-модульний курс : підручник для студентів вищих навчальних закладів / [Іванова К. А., Білокобильський О. В., Гардашук Т. В. та ін.]. – Х. : НФаУ: Золоті сторінки, 2014. – 472 с.
10. Філософія: навч. посіб. / [Л. В. Губерський та ін.]; за ред. І. Ф. Надольного. – 8-е вид. – К. : Вікар, 2011. – 456 с.
11. Філософія: Підручник / [Бичко І. В., Бойченко І. В., Табачковський В. Г. та ін.]. – К. : Либідь, 2001. – 435 с.

ДОДАТКОВА

12. Бичко А. К. Історія філософії / Бичко А. К., Бичко І. В., Табачковський В. Г. – К. : Либідь, 2001. – 408 с.
13. Горський В. С. Історія української філософії / Горський В. С. – К. : Наукова думка, 1996. – 256 с.
14. История философии: конспект лекций / [под общ. ред. Воловика В. И.] – Запорожье: ЗГУ, 1994. – 320 с.
15. Краткий философский словарь / [ред-сост. В. И. Воловик, Г. В. Воловик]. – Запорожье: Просвіта, 2004 – 140 с.
16. Філософія: словник-довідник: навч. посіб. / за ред. проф. І. Ф. Надольного, проф. І. І. Пилипенка, проф. В. Г. Чернеця. – 3-є вид., допов., випр., переробл. – К. : НАКККіМ, 2010. – 480 с.
17. Філософія сучасного суспільства: навч.-метод. посіб. з курсу «Філософія» для студ., магістрів, аспірантів і здобувачів усіх спец. / О. О. Дольська; Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т». – Х. : Підручник НТУ «ХП», 2012. – 180 с.
18. Філософія ХХ-ХХІ століть: імена: біограф. словник / [уклад.Ю.В. Омельченко]. – К. : Фенікс, 2011. – 211 с.
19. Філософія: хрестоматія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.: у 2 т. / [авт.-упоряд. : І. С. Добронравова та ін. ; за заг. ред. д-ра філос. наук, проф. І. С. Добронравової] ;

- Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – Т. 1 : Філософська пропедевтика. – 2010. – 847 с.
20. Філософія: хрестоматія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.: у 2 т. / [авт.-упоряд. : І. С. Добронравова та ін. ; за заг. ред. д-ра філос. наук, проф. І. С. Добронравової] ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – Т. 2 : Теоретична та практична філософія. – 2010. – 431 с.
21. Філософський енциклопедичний словник / [за ред. В. І. Шинкарука]. – К. : Абрис, 2002. – 742 с.

9. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1. Архів класичної філософської літератури – Режим доступу: http://abuss.narod.ru/Biblio/philos_zip.htm
2. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка – Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>
3. Електронна бібліотека з філософії (бібліотека О. Злигостева) – Режим доступу: <http://filosof.historic.ru/books.shtml>
4. Окремі тексти з філософії (бібліотека О. Косилової) – Режим доступу: <http://elenakosilova.narod.ru/uhref.html>
5. Сайт Українського філософського фонду – Режим доступу: <http://www.philosophy.ua>
6. Філософська бібліотека Середньовіччя – Режим доступу: <http://antology.rchgi.spb.ru/index.html>